

Grunder för fristående examen
**YRKESEXAMEN FÖR
VILDMARKS- OCH
NATURGUIDE
2003**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR
VILDMARKS- OCH
NATURGUIDE
2003**

© Utbildningsstyrelsen 2005

Edita Prima Oy

Helsingfors 2005

ISBN 952-13-2678-6 (häft.)

ISBN 952-13-2679-4 (pdf)

DNR **37/011/2003**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **5.9.2003**

Giltighetstid **fr.o.m. 1.6.2003 tillsvidare**

De stadganden på vilka befogenheten att utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom
F 812/1998 1 § 1 mom

Upphäver Föreskrift Nr 61/011/95, 14.2.1995
Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR VILDMARKS- OCH NATURGUIDE

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunder för yrkesexamen för vildmarks- och naturguide. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.11.2003 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Om de uppgifter som skall antecknas på betygen och om betygsmodellerna samt om grunderna för uppgörandet av de personliga studieprogrammen bestäms separat.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Överinspektör

AAPO KOUKKU
Aapo Koukku

INNEHÅLL

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM.....	7
1 § Fristående examina.....	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet av påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna.....	8

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV SPECIALYRKESEXAMEN FÖR VILDMARKS- OCH NATURGUIDE.....	8
1 § Examensdelarna	8

Kapitel 3

YRKESSKICKLIGHET SOM KRÄVS I YRKESEXAMEN FÖR VILDMARKS- OCH NATURGUIDE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN.....	9
1 § Kundbetjäning och interaktionsfärdigheter	10
a) Krav på yrkesskicklighet	10
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	10
c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	11
2 § Vildmarksfärdigheter och säkerhet	12
a) Krav på yrkesskicklighet	12
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	12
c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	16
3 § Naturkännedom och miljökunskap	16
a) Krav på yrkesskicklighet	16
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	16
c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	19
4 § Yrkesutövning och företagsamhet	19
a) Krav på yrkesskicklighet	19
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	19
c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten	21

Bilaga 1

Bilaga 2

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i arrangemangen för undervisningen.

3 § De allmänna grunderna för sättet av påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självbedömning och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskaudet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han/ hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR VILDMARKS- OCH NATURGUIDE

1 § Examensdelarna

Yrkesexamen för vildmarks- och naturguide består av fyra obligatoriska examensdelar. Examen är avlagd då samtliga examensdelar har fullgjorts med godkänt betyg.

Yrkesexamen för vildmarks- och naturguide omfattar följande delar:

1. Kundbetjäning och interaktionsfärdigheter
2. Vildmarksfärdigheter och säkerhet
3. Naturkännedom och miljökunskap
4. Yrkesutövning och företagsamhet

YRKESKICKLIGHET SOM KRÄVS I YRKESEXAMEN FÖR VILDMARKS- OCH NATURGUIDE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

Kraven på yrkesskicklighet för yrkesexamen för vildmarks- och naturguide (punkt a) baserar sig på uppgifts- och färdighetsområden i arbetslivet. Målen för bedömningen (rubrikerna med fet stil i punkt b) ger uttryck för de områden eller funktioner som är centrala med tanke på yrkesskickligheten och som särskilt skall uppmärksammas vid bedömningen. Bedömningskriterierna (punkt b) uttrycker för sin del på vilket sätt examinanden skall kunna klara av sitt arbete. I punkt c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet har kraven i anslutning till fristående yrkesprov och bedömning av examensdelen i fråga slagits fast.

Systemet med fristående examina baseras på den plan för arrangemang av fristående yrkesprov som läroanstalten har gjort upp. De ur examenskraven härledda fristående yrkesproven och uppgifterna i dem skall planeras så att de är centrala med tanke på behärskandet av arbetet och de skall täcka de områden eller funktioner som presenterats i målen för bedömningen. Examinandens beredskap och förmåga att omvandla och tillämpa sina kunskaper och färdigheter i form av ett rätt utfört arbete i varierande situationer skall framgå av de fristående yrkesproven. Platsen för yrkesprovet för varje examensdel skall vara av det slag att examinanden kan utföra sådana uppgifter med vilkas hjälp det är möjligt att i tillräcklig omfattning fastställa att han/hon uppnått den prestationsnivå som slagits fast i bedömningskriterierna för examensdelen.

För varje examinand som avlägger ett fristående yrkesprov skall uppgöras en individuell plan för yrkesprov (UBS föreskrift 47/011/2000). Planen skall göras upp med iakttagande av grunderna för yrkesexamen för vildmarks- och naturguide.

Yrkesexamen för vildmarks- och naturguide bedöms för en examensdel i taget så att examinandens yrkesskicklighet jämförs med kraven på yrkesskicklighet för examensdelen och med den prestationsnivå som slagits fast i bedömningskriterierna.

Då ett fristående yrkesprov bedöms, insamlas material för beslutsfattandet beträffande bedömningen. Materialet samlas in systematiskt för bedömningen av examinandens yrkesmässiga och praktiska kompetens. Insamlandet sker användning av i första hand kvalitativa metoder. Beslutet om prestationen skall bedömas med godkänt eller underkänt vitsord fattas på grundval av det insamlade materialet vid ett bedömningsmöte där representanter för arbetsgivare, arbetstagare eller självständiga yrkesutövare samt lärare är närvarande. I varje examensdel godkänns den prestationsnivå som har slagits fast i bedömningskriterierna.

Prestationen avbryts om examinanden genom sin verksamhet riskerar kundernas säkerhet eller om hon eller han på ett allvarligt sätt negligerar sin egen eller arbetsgemenskapens säkerhet.

Kraven på yrkesskicklighet, objekten och kriterierna för bedömningen samt sätten att påvisa yrkesskicklighet för de olika examensdelarna är följande:

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna handlar professionellt i kundsituationer.</p> <p>Examinanderna kan på ett naturligt sätt kombinera guidningen med kundsituationerna och programservicen.</p>	<p>Professionellt handlande i interaktionssituationer Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • handlar ansvarsfullt i kundbetjäningssituationer, tar hänsyn till sina kunder på ett positivt sätt och respekterar dem • handlar kundfokuserat och tolerant med hänsyn till kundens kultur • kommunicerar självmant, sakligt, artigt och förståeligt • uppträder på ett medryckande, pålitligt och ärligt sätt • uppträder vårdat och klär sig lämpligt med tanke på arbetet • upprätthåller en kondition som krävs för arbetsförmågan (fysisk, psykisk, social) på ett sätt som passar dem själva • tar ansvar för sin yrkesmässiga utveckling <p>Att kombinera guidning med kundbetjäning Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • öppnar kommunikationen med beaktande av det första intrycket man ger i en kundbetjäningssituation • presenterar programmet med beaktande av kundernas förväntningar och informationsbehov • guidar konsekvent och målmedvetet med hänsyn till kundernas förväntningar • kan förklara de centrala delarna i guidningen också på ett annat språk än modersmålet på ett sådant sätt att de förstår tydligt och enkelt tal, klarar av enkla diskussioner som kräver informationsutbyte och dessutom kan tillräckligt av branschens facktermer för att göra sig förstådda • handlar förnuftigt också då de är trötta och under press • följer programmet ansvarsfullt, gör en situationsbedömning och ändrar vid behov programmets tidtabell eller säkerhetsnivå efter att ha underhandlat med kunderna

<p>Examinanderna kan handla i olika situationer och tillsammans med olika slag av kunder och kundgrupper.</p> <p>Examinanderna gör en självvärdering av sina interaktionsfärdigheter och uppnåendet av sina kunders förtroende.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • genomför programmet omsorgsfullt och medryckande med särskild hänsyn till kundtillfredsställelsen • ger kunderna ett positivt slutintryck • kan med tanke på situationen ordna underhållande program för olika kundgrupper • kan sakligt hantera respons av kunderna och andra personer. <p>Människokännedom och interaktion Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • uttrycker sig tydligt och det finns inga motstridigheter mellan den muntliga kommunikationen och annan kommunikation • klarlägger kundens förväntningar och förmedlar för sin del en positiv atmosfär så att en interaktiv kommunikation uppstår • sporrar och handleder deltagarna till för dem lämpliga, trygga och mångsidiga erfarenheter i att lyckas, samt även till nya upplevelser • förnimmer en negativ atmosfär och kan genom sin verksamhet förbättra den • behandlar kunderna rättvist och jämlikt • tar hänsyn till kundens individuella begränsningar i fråga om deltagandet. <p>Utvärdering av den egna verksamheten Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör en realistisk bedömning av den egna interaktionens öppenhet och huruvida den situation de leder har en tillräckligt sporrande atmosfär • bedömer de egna känslornas inverkan på examinandernas beslut i fråga om handledningen
---	---

c. Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Den yrkesskicklighet som krävs för examen påvisas i ett minst ett dygn långt yrkesprov som avläggs i terräng. Bedömningen omfattar t.ex. interaktionssituationer, gruppdiskussioner, ingående av överenskommelser i grupp och motiveringar för de val som görs. Då guidningen bedöms fäster man avseende vid hur examinanderna leder och handleder gruppen. Examinanderna gör en självvärdering av sin egen interaktion och hur de lyckas i den. Vid bedömningen kan man enligt prövning ta stöd av den respons kunderna ger. Likaså kan examinandernas gruppvärdering användas.

Bedömningsmaterialet skall samlas in genom att bedömarna iakttar, lyssnar, intervjuar, frågar och använder sig av tidigare dokumenterade yrkesprov.

De bedömda prestationerna skall antecknas och examinanderna skall få respons på dem genast efter bedömningen.

2 § Vildmarksfärdigheter och säkerhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna kan på ett säkert sätt planera och genomföra turer i vildmarken och naturen samt programservice för olika kundgrupper under alla årstider.</p> <p>Examinanderna har kännedom om den lagstiftning och de säkerhetsbestämmelser som gäller dem som rör sig i naturen och iakttar dem i sitt arbete.</p> <p>Examinanderna är vana vid att röra sig i naturen under olika årstider och tider på dygnet.</p> <p>Examinanderna behärskar vildmarksfärdigheterna i den omfattning att de kan fungera som guide under alla årstider på sitt verksamhetsområde</p>	<p>Planering av turer i vildmarken och naturen samt programservice</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar hänsyn till kunderna, årstiderna, säkerheten och olika slags förhållanden då de planerar turer i vildmarken och naturen samt programservice • betonar graden av upplevelse, förstärkandet av förhållandet till naturen och attraktionskraften då de planerar programmet • ser i god tid före turen till att de hjälpmedel, den inkvartering och annan nödvändig utrustning som behövs har skaffats och setts över och gör en översyn av dem också efter utfärden • beaktar i sin egen verksamhet och kan informera kunderna om de lagstiftning som reglerar hur man rör sig i naturen, allemansrätten samt säkerhetsfrågor i anknytning till vildmarksturen • beaktar markägarna och övriga intressenter redan i planeringsskedet • tar ansvar för naturen då de rör sig i terrängen tillsammans med gruppen, så att inga spår lämnas i naturen och att lugnet i naturen bevaras så ostört som möjligt. <p>Vildmarksfärdigheter då man rör sig i naturen</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan göra upp öppen eld • kan handleda kunderna i hur man rör sig i naturen och slår upp läger • kan röra sig i naturen till fots, på skidor samt med andra terrängfortscaffningsmedel förutsatt att de har den kompetens som krävs för att använda dem • kan orientera i dagsljus och på natten (i

<p>Examinanderna har kännedom om den lagstiftning som berör fiske och delägarlag och kan beakta dessa bestämmelser i sitt eget arbete. De känner till de metoder och redskap som används inom husbehovs- och hobbyfisket.</p> <p>Examinanderna har kännedom om jakt- och naturvårdslagstiftningen och kan beakta bestämmelserna i den i sitt eget arbete.</p> <p>Examinanderna kan utföra service på de apparater och den utrustning som behövs i arbetet. De kan underhålla de rast- och övernattningsplatser som</p>	<p>mörker) samt använda kompass och moderna lokaliseringshjälpmedel</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kännedom om de kartor som behövs inom verksamheten samt systemen för positionsbestämning med hjälp av koordinater och satellit • kan se till att de själva och kunderna är rätt klädda och utrustade för olika förhållanden under alla årstider • kan ge kunderna handledning och råd beträffande användningen av nödvändig utrustning och materiel • kan välja en trivsamt lägerplats och samtidigt iaktta de bestämmelser som lagar och myndigheter föreskriver om dessa frågor. <p>Färdigheter i fiske Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan använda spöfiskeredskap och ge handledning i hur de används • kan redogöra för systemet med fisketillstånd • kan använda redskap för husbehovsfiske och ge handledning i hur de används • kan använda sig av båt och kanot vid fisket och ge handledning i hur de används • har kännedom om de fiskeredskap som används för mete och pilkning i en nödsituation • kan hantera fiskefångsten så att den kan användas för att tillreda mat i terrängförhållanden enligt livsmedelslagstiftningen. <p>Viltvård och jakt Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan redogöra för moderna jakt- och fångstmetoder samt ge prov på och berätta om några exempel på sådana • kan redogöra för viltvård samt om jakt-, fångst- och fredningstider för vilt och rovdjur • kan hantera bytet så att det går att tillreda en måltid av det i enlighet med livsmedelslagstiftningen. <p>Användning, underhåll och reparation av utrustning Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan använda, vässa och underhålla arbets-
--	--

<p>används inom vildmarks- och naturturismen.</p> <p>Examinanderna har kännedom om traditionella metoder att röra sig i naturen, fånga byten, slå läger och att utföra hantverk. De kan tillverka sådana traditionella bruksföremål och hjälpmedel som man har nytta av också i modern tid och i nödsituationer.</p> <p>Examinanderna har kännedom om livsmedelslagstiftningen och hur den inverkar på ordnandet av vildmarksmåltider. De kan tillreda olika vildmarksmaträtter. De har kännedom om näringsväxter och svampar i naturen och kan använda dem på ett säkert sätt i sin egen verksamhet.</p>	<p>redskap såsom slidkniv, handsåg och yxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan använda motorkälke, motorsåg och utombordsmotor • kan underhålla och utföra smärre reparationer av redskap, utrustning, motorförsedda apparater och småmaskiner (ex. motorkälke och motorsåg). <p>Vildmarkstraditioner</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till traditionella fiskemetoder • har kännedom om traditionella fällor och snaror för fångst av småvilt • kan redogöra för traditionella fångstmetoder • kan tillverka några prydnads- och bruksföremål av naturmaterial • har kännedom om hur man av naturmaterial tillverkar traditionella hjälpmedel som gör det lättare att röra sig i naturen • känner sitt ansvar och de begränsningar som den nuvarande lagstiftningen och andra faktorer ställer för användningen av traditionella vildmarkskunskaper. <p>Vildmarksmåltider</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan i sitt arbete beakta hälsoskyddslagen, hälsovårdsförordningen, livsmedelslagen och lagen om livsmedelshygien för animaliska livsmedel • kan utarbeta en plan för egenkontroll och handlar enligt den • kan beakta kundernas näringsbehov och specialdieter vid tillredningen av mat • kan nyttja ingredienser från naturen då de tillreder en måltid • kan tillreda måltider på öppen eld under alla årstider • handlar systematiskt och inom ramen för tidtabellen • kan beakta faktorer som hänför sig till verksamheten, såsom avfallshantering, områdets allmänna ordning och andra omständigheter i anslutning till visualitet och trivsel.
---	---

<p>Examinanderna förstår att säkerheten utgör en del av all verksamhet. De handlar med beaktande av säkerhet och ansvar och iakttar myndighetsföreskrifter och företagets säkerhetsplaner. De kan utarbeta säkerhetsplaner och har kännedom om företagets säkerhetsplaner. De har färdigheter i första hjälpen som motsvarar FHj 2. De ombesörjer kundernas, sin egen och arbetskamraternas säkerhet på ett övergripande sätt.</p>	<p>Säkerhet Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet att enligt produktsäkerhetslagen är verksamhetens utövare ansvarig för tjänstens säkerhet • kan ge första hjälpen i terrängförhållanden • kan utarbeta en allmän säkerhets- och räddningsplan för företaget samt en plan som gäller evenemanget och platsen och agerar enligt dem • ser till att hjälpmedlen och utrustningen är säkra och att de används på ett tryggt sätt • säkerställer att kunderna får den information de behöver med tanke på säkerheten och att de hela tiden agerar enligt säkerhetsanvisningarna samt att de behärskar den utrustning de använder • kan bedöma, kartlägga och minimera riskerna samt kontinuerligt bedöma och följa med omständigheterna • har kännedom om de säkerhetsrisker som variationer i väderleken för med sig • kan handla vid fall av olyckshändelser, missöden och dylikt samt ombesörja eftervården • har kännedom om olika räddningsorganisationer och kan vid behov kontakta dem • kan göra ett larmmeddelande och handla i överensstämmelse med givna instruktioner • kan rädda sig själva och andra som gått ned sig på svag is • kan göra upp eld också i svåra förhållanden under alla årstider • kan i sitt arbete beakta lagstiftningen, anvisningarna och föreskrifterna i anslutning till säkerhet (bl.a. produktsäkerhetslagen, arbetsarskyddslagen, lagen om räddningsväsendet, produktansvarslagen, skadeståndslagen, konsumentskyddslagen, Konsumentförbundets anvisningar, strafflagen, anvisningar av förbunden för olika grenar etc.)
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Vid påvisandet av den yrkesskicklighet som krävs för examensdelen betonas särdrag och egenskaper i examinandernas egen verksamhet. Examinanderna avlägger ett prov på sitt kunnande i terrängen och påvisar sina kunskaper genom olika praktiska uppgifter. Uppgifterna skall på ett så omfattande sätt som möjligt mäta de praktiska kunskaperna. Säkerhetsplanen utarbetas skriftligen. Bedömnarna samlar in bedömningsmaterial genom att iaktta, intervjua kunder och diskutera med examinanden.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna har kännedom om de vanligaste växterna, svamparna och djuren i Finland och kan berätta om dem för kunderna. De kan iaktta naturen och vet vilka arter man kan upptäcka på ett visst område. De kan använda sig av naturprodukter vid planeringen och genomförandet av produkter och program.</p> <p>Examinanderna har kännedom om den finländska naturens särdrag och mångfald. De kan berätta för och diskutera med kunderna om vad de sett och upplevt i naturen.</p>	<p>Organismerna i Finland Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kännedom om de grundläggande arterna av organismer i Finland: känner igen arterna och vet var de förekommer, deras livsmiljö/växtplats, har grundläggande kunskaper om arternas levnadssätt och biologi (bilaga) • känner till de vanligaste vilda djuren, fiskarna, örterna, vilt växande grönsakerna, svamparna och bären och kan använda sig av dem inom måltids- och programservicen (bilaga) • känner till de giftiga växterna, svamparna och djuren samt kan handla rätt vid förgiftningsfall • kan observera och för kunden förevisa arter som påträffas under turen samt redogöra för arternas liv • känner till klassificeringen för utrotningshotade arter och har vetskap om utrotningshotade och fredade arter på det egna verksamhetsområdet samt orsakerna till detta • tar bevarandet av arterna och livsmiljöerna samt fredningsbestämmelserna i beaktande i sin verksamhet • vet vilka produkter man kan samla in i vår natur och kan vid behov använda sig av dem. <p>Grunderna i ekologi, geologi och mångfald Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan i stora drag redogöra för hur Finlands natur har utvecklats (kontinentalplattornas rörelser, istiderna, organismernas historia) • kan definiera ekologins grundläggande begrepp • kan redogöra för de vanligaste ekosystemens uppbyggnad och funktion (skogs-, kärr-, fjäll- och vattenekosystem) • kan redogöra för klimat- och vegetationszonerna på jordklotet och i Finland, samt zonernas särdrag

Examinanderna har kännedom om grunderna i Finlands skogsbruk och naturnäringar. De kan berätta om dem för kunderna och förklara sådant som upptäcks i naturen.

Examinanderna känner till och förstår vad hållbar naturturism och miljöansvar innebär. De handlar enligt dem och högaktar naturen. De är på det klara med naturturismens verkningar på miljön. De vet vilka begränsningar och föreskrifter som berör den egna verksamheten och vilka tillstånd som behövs.

- kan följa med hur väderleken utvecklas och beakta detta i sin verksamhet
- känner igen de mest synliga stjärnorna och stjärnbilderna samt fenomenen i atmosfären
- förstår vad naturens mångfald innebär och hur den kan tryggas
- tar i sin verksamhet hänsyn till bevarandet av naturens mångfald
- kan redogöra för hur organismerna klarar av vintern (grunderna i vinterekologi)
- kan redogöra för de vanligaste geologiska formationerna och historien bakom deras uppkomst samt jordskorpan topografi som uppstått under istiden
- känner igen icke sedimenterade och sedimenterade jordarter samt de vanligaste magmatiska, sedimentära och metamorfiska bergarterna.

Skogsbruk, renhushållning och naturnäringar

Examinanderna

- känner till ekonomiskogarnas uppbyggnad och hur de sköts samt skogarnas betydelse för nationalekonomin
- känner till grunderna i renhushållning (same- och jordbruksrenskötsel) samt de viktigaste konstruktionerna och arbetena i anslutning till renskötsel (gäller dem som verkar på renskötselområdet)
- kan berätta om naturnäringarna på det egna verksamhetsområdet (t.ex. jakt, fiske, rippfångst, bärplockning)
- tar skogsbrukets, renhushållningens och naturnäringarnas inverkan på naturturismen i betraktande i sin verksamhet
- kan redogöra för och motivera effekten av människans verksamhet på naturen och livsmiljöerna.

Hållbar naturturism och verksamhet under miljöansvar

Examinanderna

- förstår vad som avses med miljöansvar och hållbar naturturism (rätta värderingar och attityder, anammande) och handlar enligt dem
- undviker att slösa med material och energi

<p>Examinanderna har kännedom om grunderna i natur- och miljöskydd. De är införstådda med skyddsområdenas betydelse och begränsningarna för deras användning i naturturismen. De kan diskutera med kunderna om miljöfrågor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ser till att avfallshanteringen sköts korrekt • förstärker kundens förhållande till naturen med hjälp av positiva erfarenheter och försöker ge kunderna upplysning (miljöfostran) • vet vilka tillstånd som krävs för verksamheten och kan anhålla om dem • handlar i enlighet med allemansrätten och känner till begränsningarna för avgiftsbelagd programverksamhet när naturen används för rekreation. <p>Natur- och miljöskydd Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar föreskrifter om natur- och miljöskydd i sin verksamhet • har kännedom om systemen och programmen för skyddsområden i Finland samt deras betydelse • har kännedom om de organisationer som sköter Finlands naturskyddsområden och deras verksamhet • känner till miljöförvaltningen och frivilligorganisationerna samt grunderna i den miljölagstiftning som berör den egna branschen • har kännedom om naturens tillstånd i Finland samt de vanligaste miljöproblemen • känner till de viktigaste globala miljöproblemen.
<p>Examinanderna förmår diskutera med kunderna om frågor som intresserar dem. De har tillräckliga kunskaper om Finlands och det egna verksamhetsområdets historia, kultur, näringsliv och natur. De kan observera samt berätta för kunderna om intressanta saker som de träffar på under turerna.</p>	<p>Kultur- och lokalkännedom Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till det egna verksamhetsområdets folkliga traditioner, traditionella näringar, tecken på mänsklig verksamhet, lokala namn, traditionella landskap, föreställningar och historier om naturen • känner till naturens särdrag på det egna verksamhetsområdet • kan använda sig av sin lokalkännedom vid planeringen och genomförandet av produkter och program • har kännedom om finländarnas och samernas kultur, historia och näringsliv.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Den yrkesskicklighet som krävs för examensdelen påvisas genom skriftliga, muntliga och praktiska yrkesprov. I dem betonas särdrag och egenskaper inom examinandens eget verksamhetsområde.

Se bilaga: Rekommendation om arter av organismer eller taxonomier som examinanden skall känna igen: svampar, tickor, mossor, växter, däggdjur, fåglar, fiskar, groddjur och kräldjur, spindeldjur och insekter. Av dessa riksomfattande rekommendationer kan 20 procent bytas ut mot de regionalt vanligast förekommande arterna på examinandens verksamhetsområde.

4 § Yrkesutövning och företagsamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna kan bedöma sina personliga egenskaper och sin kompetens att fungera som företagare inom vildmarks- och naturguidning. De kan redogöra för det ansvar och de skyldigheter som hör samman med att verka som arbetsgivare.</p> <p>Examinanderna kan analysera branschen och de möjligheter och risker den erbjuder för att etablera och utveckla ett företag.</p> <p>Examinanderna har kännedom om olika metoder och former för att inleda företagsverksamhet och kan utveckla en genomförbar affärsidé för sitt eget företag inom vildmarks- och naturguidning.</p>	<p>Bedömning av den egna kompetensen att fungera som företagare Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• vet vilken individuell kompetens och vilka personliga egenskaper som stödjer en framgångsrik företagsverksamhet och förmår utifrån dessa bedöma sin egen kompetens att fungera som företagare• kan under ledning av sakkunniga utarbeta en personlig utvecklingsplan för att förkovra sin egen kompetens. <p>Utredning av företagets verksamhetsbetingelser Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• har bekantat sig med branschen så att de kan analysera dess framtidsutsikter och utveckling samt marknadsläget med tanke på etableringen av egen företagsverksamhet• kan granska om det egna företagets verksamhet är framgångsrik och lönsam, dvs. om det går att försörja sig på företaget. <p>Utarbetande av en affärsidé Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• kan jämföra alternativa sätt att inleda företagsverksamhet, har kännedom om de vanligaste lösningsmodellerna som används i Finland, åtgärderna vid etablering-

<p>Examinanderna kan skapa kund- och nätverkskontakter.</p> <p>Examinanderna kan i sin verksamhet iaktta de viktigaste principerna för företagsverksamhetens ekonomi. De har kännedom om de viktigaste principerna i närings-, inkomst- och mervärdesskattelagstiftningen.</p>	<p>en samt ansvarsområden och risker. De kan diskutera med sakkunniga om alternativ för den egna företagsverksamheten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan tillsammans med sakkunniga utveckla en genomförbar affärsidé för sitt företag och vet vilka ekonomiska, produktionsmässiga och andliga resurser som krävs för att inleda företagsverksamhet • kan tillsammans med sakkunniga göra en mångsidig bedömning av möjligheterna för att företagsidén skall bli framgångsrik • kan tillsammans med sakkunniga utarbeta en affärsverksamhetsplan för ett med tanke på företagsverksamheten centralt område. <p>Skapande av kund- och nätverksrelationer</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan dryfta olika alternativ och i mån av möjlighet bygga upp betydelsefulla relationer till kunder, leverantörer och andra nätverk • kan gestalta vilka avtal som med hjälp av sakkunnigtjänster bör ingås med de ovan nämnda nätverksparterna • behärskar de grundläggande begreppen inom turistbranschen och kan använda sig av branschens terminologi. <p>Ekonomisk verksamhet</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan dryfta åtgärder som inverkar på ett företags lönsamhet liksom priserna på produkter/tjänster, även med hänsyn till marknadsorienterade faktorer • kan tolka ett företags bokslut bl.a. med avseende på kapital, förmögenhet, likviditet och resultat • kan utarbeta en grov resultatprognos för sitt företag och skaffa sakkunnigtjänster för att lösa beskattningsfrågor • kan göra upp ett verifikat i enlighet med mervärdesskattelagen.
--	--

<p>Examinanderna kan använda sig av sakkunnigtjänster.</p> <p>Examinanderna förstår och tar hänsyn till säkerhetsaspekternas betydelse i hela företagsverksamheten och i alla dess skeden. De är införstådda med att säkerheten utgör en del av kvaliteten och den lönsamma företagsverksamheten samt att den är en kontinuerlig process.</p>	<p>Användning av sakkunnigtjänster Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan i olika skeden av företagsetableringen och verksamheten skaffa fram behövlig information och sakkunnigservice. <p>Säkerhet inom företagsverksamheten Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan utarbeta en allmän säkerhetsplan för företaget • beaktar den lagstiftning, de bestämmelser och anvisningar samt kontroller som berör branschen • kan bedöma och hantera risker (utarbetande av en riskanalys) • utarbetar en informationsplan med tanke på olyckshändelser • följer upp den egna verksamhetens kvalitet och antecknar farliga situationer, olyckshändelser och missöden samt analyserar dem • har kännedom om företagets, arbetstagnas och kundernas ställning och ansvar samt kan teckna försäkringar.
---	--

c) Sätt att påvisa yrkesskicklighet

Det centrala vid avläggandet av examensdelen Yrkesutövning och företagsamhet är att examinanderna kan bedöma sin egen kompetens och sina möjligheter att verka som företagare. De kan granska verksamhetsbetingelserna för sitt eventuella företag, utarbeta en preliminär affärsidé för företagsverksamheten, göra en uppskattning av behövliga resurser och utreda huruvida den tänkta verksamheten är lönsam och försörjer företagaren. De kan använda sig av olika nätverk och sakkunnigtjänster då de överväger att, och eventuellt börjar, idka företagsverksamhet.

En preliminär affärsidé kompletterad med utredningar, material och rapporter som kartlägger verksamhetens förutsättningar och risker fungerar som prestation för examensdelen. Yrkesprovet skall också bestå av examinandernas personliga bedömning och utvecklingsplan beträffande sina egna möjligheter och sin kompetens att verka som företagare.

Yrkesprovet skall fördjupas med en diskussion där man preciserar och definierar den blivande företagarens kompetens och möjligheter att fatta beslut om ett eventuellt inledande av företagsverksamhet.

Bedömningen utförs som ett samarbete mellan examinanden, representanterna för näringslivet, de sakkunniga inom företagsverksamhet och representanterna för utbildningen.

Krav på vilka organismer examinanderna skall kunna känna igen.**Svampar**

skogriska	gulkremla	röd flugsvamp
champinjoner	kantarell	aspsoppar
stensoppar	föränderlig stubbskivling	sillkremla
toppmurklor	stenmurkla	toppig giftspindling
storkremla	fårticka	trattkantarell
tegelkremla	björksopp	stolt fjällskivling
gulbandad spindling	blodrisk	blek taggsvamp
pepparriska	honungsskivling	vit flugsvamp
sandsopp	svart trumpetsvamp	vinkremla
skäggriska	sotvaxskivling	smörsopp
lömsk flugsvamp	giftkremla	rynkad tofsskivling
pluggskivling		

Tickor

eldticka
klibbticka
sprängticka
björkticka
fnöskticka

Lavar

gällav
grå renlav
islandslav
brämlav
tagellavar
skägglavar

filtlavar
viltalv
bägarlavar
norrlandslav
blåslav
påskrislav
gulvit renlav

Växter:**Mossor:**

björnmossor
kvastmossor
husmossa
vitmossor
väggmossa
kammossa

Kärllkryptogamer:

majbräken
sjöfräken
stensöta
strutbräken
skogsbräken
skogsfräken
åkerfräken

hundviol
asp
ängsklocka
gråal
gårdsskräppa
glasbjörk
kråkvicker
hjortron
borstistel
tranbär/dvärgtranbär
kärleksört
svinmålla
kvickrot
odon
vass
getrams
ljung

vårärt
liljekonvalj
liten blåklocka
kattfot
hundäxing
hundfloka
brakved
rönn
smörboll
gullris
kråklöver
gran
harsyra
skogstry
bredkaveldun
stenbär
ängsull

revlummer	skogspipa	jungfru marie nycklar
örnbräken	en	mjölkört
kärrfräken	gulsporre	älggräs
svärdslilja	åkerbär	
<u>Fanerogamer:</u>	gul fetknopp	midsommarblomster
smultron	styvmorsviol	krustätel
skogslind	lappvide	getpors
kanelros	skogsvinbär	höstfibbla
skogsstjärna	daggkåpa	pyrolaväxter
svart vinbär	gräbo	ek
blåbär	flaskstarr	klibbal
sprängört	skogslüst	guckusko
tall	rödklöver	timotej
norna	lingon	fjällbjörk
smörblomma	rundsileshår	hagg
gulvial	hassel	tuvull
ängssyra	prästkrage	havtorn
brännässla	vattenklöver	gul näckros
bergslök	sälg	lönn
tibast	fackelblomster	hallon
humleblomster	åkermynta	dvärgbjörk
nysört	vårtbjörk	finnmyrten
ekorrbar	kabbleka	vitklöver
klotstarr	ripbär	vitsippa
sommargyllen	blåklint	linna
åkerförgätmigej	hönsbär	kråkbär
åkertistel	revsmörblomma	missne
baldersbrå	rölleka	vasstarr
renfana	mjölon	maskros
groblad	blåsippa	kirskål
gatkamomill	trollbär	knärot
våtarv	rosling	nordnäckros
kärrtistel		

Däggdjur (* = identifiering av spår)

järv*	skogsmus	bisamråtta*
gråsäl	skogshare*	nordisk fladdermus gråsidig
	rådjur*	ren*
älg*	vildren	råtta
lodjur*	näbbmus	fälthare
björn*	mink*	utter*
räv*	grävling	igelkott
husmus	fjällräv	mårdhund*
hermelin*	vikare	varg*
flygekorre*	mård*	fjälllämmel
vessla	ekorre*	vitsvanshjort
bävvar*	åkersork	vattensork

Fåglar (* = identifiering av läten)

alfågel*	ladusvala	hökuggla
stenfalk	skata*	kungsfågel*
fasan	gråtrut	berguv*
ejder	pärluggla*	talltita*
bläsand*	ormvråk	storskrake
storspov*	grönbena*	blåhake*
stjärtand	grågås	gräsand
bergfink*	strandskata	blå kärrhök
smålom*	havsörn	blåmes*
fiskmås	tjäder	brushane
fiskgiuse	sädgås	enkelbeckasin*
fisktärna	trädpiplärka*	talgoxe*
duvhök	koltrast	kricka
ljungpipare*	pilgrimsfalk	tjäder*
gulspurv*	skrattmås*	knipa
svartvit flugsnappare*	ängspiplärka	tornsvala
lärka*	nötskrika	sidensvans
stenskvätta	lövsångare*	gransångare*
corp*	spillkråka*	småskrake
strömstare	bofink*	vigg
kungsörn	fjällvråk	tornfalk
stare	svärta	backsvala
storlom*	tretåig hackspett	tofsvipa
trana*	snöspurv	tofsmes
lavskrika*	rödvingetrast*	salskrake
knölsvan	rödhake*	kråka*
gök*	domherre	gråspurv
korsnäbbar	järpe*	sparvhök
större hackspett*	drillsnäppa*	sparvuggla
lappuggla	dalripa*	smalnäbbad simsnäppa
sångsvan	björktrast*	grönfink
taltrast*	hussvala	slaguggla
trädgårdssångare*	näktergal*	sädesärla
morkulla	ringduva*	rödstjärt*
skäggdopping		

Kräldjur och groddjur

huggorm	groda	åkergroda
snok	skogsödla	
padda	kopparorm	

Fiskar och rundmunnar

abborre	gös	löja
harr	braxen	sikar
gädda	lax	strömming
gärs	lake	simpor
regnbåge	siklöja	mört
storspigg	nejonöga	id
småspigg	röding	öring

Spindeldjur och insekter

getingar	asbaggar (dödgrävare)
gräsfjärilar	spyflugor
gräshoppor	riddarfjärilar (makaonfjäril och apollofjäril)
vårtbitare	långhorningar (timmerman)
hoppstjärtar	knäppare
myggor	blå- och guldvingar
spindlar	trollsländor
jättestekel	husfluga
kålfjärilar	fjädermyggor
svärmare	lusflugor (älgflugor)
humlor	praktfjärilar (näselfjäril och sorgmantel)
bladlöss	harkrankar
bäcksländor	nattsländor
snytbaggar (vanlig snytbagge)	nattflyn
bladhorningar (skogstordyvel)	
jordlöpare	
vanlig bärfis	
bin	
skogskackerlacka	
mätare	
myror	
knottar	
bromsar	
svidknottar	
kvalster	
dagsländor	

Bilaga 2

Beskrivning av vildmarks- och naturguidernas yrkesområde

Naturen utgör vildmarks- och naturguidernas verksamhetsmiljö och utgångspunkten för deras produkter. Det är viktigt att vildmarks- och naturguiderna vet hur naturen fungerar, vad man kan beskåda och observera i naturen samt hur mångfalden bevaras. Finlands fyra årstider möjliggör ett mångsidigt programutbud. Vildmarks- och naturguiderna arbetar med repekt för naturen, i enlighet med principerna för en hållbar utveckling och med ansvar för miljön.

De kundfokuserade verksamheter och guidnings- och naturaktiviteter som äger rum utanför turismens infrastruktur har inom turistindustrins kluster definierats som guidnings- och programservice. Branschens betydelse och efterfrågan har ökat i alla landskap i Finland, såväl vid turistcentra som i glesbygdsområden. Detta ger goda möjligheter till sysselsättning samt för verksamhet som yrkesutövare eller företagare.

Vildmarks- och naturguiderna planerar och genomför trygga utfärder och aktiviteter i naturen för olika slags kundgrupper, oavsett årstid. Verksamheten är mångkulturell och internationell. Typiskt för vildmarks- och naturguiderna är att de behärskar terrängen och arbetar på ett övertygande sätt, vilket väcker trovärdighet och tillit. De värdesätter sina kunder. De berättar för kunderna om sitt verksamhetsområdes natur, befolkning, näringar och historia. Genom sitt eget personliga väsen ger vildmarks- och naturguiden sina kunder en positiv uppfattning om Finland och det finländska och i synnerhet om sitt eget landskap.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/försäljning
Pb 380 (Hagnäsgatan 2)
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
myynti@oph.fi
www.oph.fi/svenska/bokhandeln